

Ġabra tal-ġurisprudenza

SENTENZA TAL-QORTI TAL-ĠUSTIZZJA (It-Tmien Awla)

10 ta' Lulju 2019*

“Rinviju għal deċiżjoni preliminari – Trasport bl-ajru – Regolament (KE) Nru 261/2004 – Regoli komuni dwar il-kumpens u l-assistenza għal passigġieri fil-każ li ma jithallewx jitilgħu u ta' kancellazzjoni jew dewmien twil ta' titjiriet – Kancellazzjoni ta' titjira – Assistenza – Dritt għar-rimbors tal-biljett tal-ajru mit-trasportatur tal-ajru – Artikolu 8(2) – Vjaġġ kollox kompriż – Direttiva 90/314/KEE – Falliment tal-organizzatur tal-vjaġġi”

Fil-Kawża C-163/18,

li għandha bhala sugġett talba għal deċiżjoni preliminari skont l-Artikolu 267 TFUE, imressqa mir-Rechtbank Noord-Nederland (il-Qorti ta' Noord-Nederland, il-Pajjiżi l-Baxxi), permezz ta' deċiżjoni tal-21 ta' Frar 2018, li waslet fil-Qorti tal-Ġustizzja fl-1 ta' Marzu 2018, fil-proċedura

HQ,

IP, legalment irrappreżentat minn **HQ,**

JO

vs

Aegean Airlines SA,

IL-QORTI TAL-ĠUSTIZZJA (It-Tmien Awla),

komposta minn A. Prechal, President tal-Awla, F. Biltgen, J. Malenovský (Relatur), C. G. Fernlund u L.S. Rossi, Imħallfin,

Avukat Ġenerali: H. Saugmandsgaard Øe,

Reġistratur: M. Ferreira, amministratur prinċipali,

wara li rat il-proċedura bil-miktub u wara s-seduta tas-16 ta' Jannar 2019,

wara li kkunsidrat l-osservazzjonijiet ippreżentati:

- għal HQ, IP, legalment irrappreżentat minn HQ, u JO, minn I. Maertzdorff, avukat, kif ukoll minn M. Duinkerke u M. J. R. Hannink,
- għal Aegean Airlines SA, minn J. Croon u D. van Genderen, avukati,
- għall-Gvern Ċek, minn M. Smolek u J. Vlácil kif ukoll minn A. Kasalická, bhala aġenti,

* Lingwa tal-kawża: l-Olandiż.

- għall-Gvern Ġermaniż, inizjalment minn T. Henze, sussegwentement minn M. Hellmann u A. Berg, bħala aġenti,
 - għall-Kummissjoni Ewropea, minn A. Nijenhuis kif ukoll minn C. Valero u N. Yerrell, bħala aġenti,
- wara li semgħet il-konklużjonijiet tal-Avukat Ġenerali, ipprezentati fis-seduta tat-28 ta' Marzu 2019, tagħti l-preżenti

Sentenza

- 1 It-talba għal deċiżjoni preliminari tirrigwarda l-interpretazzjoni tal-Artikolu 8(2) tar-Regolament (KE) Nru 261/2004 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tal-11 ta' Frar 2004 li jstabbilixxi regoli komuni dwar il-kumpens u l-assistenza għal passigġieri fil-każ li ma jithallewx jitlegħu u ta' kancellazzjoni jew dewmien twil ta' titjiriet, u li li jhassar ir-Regolament (KEE) Nru 295/91 (ĠU Edizzjoni Speċjali bil-Malti, Kapitolu 7, Vol. 8, p. 10), fid-dawl tad-Direttiva tal-Kunsill 90/314/KEE tat-13 ta' Ġunju 1990 dwar il-vjaġġi kollox kompriż (package travel), il-vaganzi kollox kompriż u t-tours kollox kompriż (ĠU Edizzjoni Speċjali bil-Malti, Kapitolu 13, Vol. 10, p. 132).
- 2 Din it-talba tressqet fil-kuntest ta' tilwima bejn HQ, IP, legalment irrappreżentat minn HQ, u JO (iktar 'il quddiem "HQ *et*") mal-linja tal-ajru Aegean Airlines SA dwar ir-rimbors tal-biljetti tal-ajru li HQ *et* talbu wara l-kancellazzjoni ta' titjira li kienet tiffirma parti minn vjaġġ kollox kompriż.

Il-kuntest ġuridiku

Id-dritt tal-Unjoni

Ir-Regolament Nru 261/2004

- 3 Il-premessi 1, 2 u 16 tar-Regolament Nru 261/2004 jipprovdu:
 - “(1) Azzjoni mil-Komunitá fil-qasam ta' transport permezz ta' l-ajru għandha jkollha l-iskop, fost affarijiet oħrajn, li tassigura livell ogħli ta' protezzjoni għall-passigġieri. 'il fuq minn dan, konsiderazzjoni shiħa għandha tiġi meħuda tal-ħtigijiet ta' protezzjoni tal-konsumatur b'mod ġenerali.
 - (2) Il-fatt li ma jithallewx jitlegħu u l-kancellazzjoni jew dewmien twil ta' titjiriet jistgħu jikkawżaw problemi serji u inkonvenjenza għall-passigġieri.

[...]

 - (16) F'każijiet fejn package tour hu kkanċellat għal raġunijiet barra mill-kancellazzjoni tat-titjira, dan ir-Regolament m'għandux jiġi applikat.”
- 4 L-Artikolu 1 ta' dan ir-regolament, intitolat “Soġġett”, jipprevedi, fil-paragrafu 1 tiegħu:
 - “1. Dan ir-Regolament jistabbilixxi, taħt il-kondizzjonijiet speċifikati hawnhekk, drittijiet minimi għal passigġieri meta:
 - a) ma jithallewx jitlegħu kontra l-volontá tagħhom;

- b) it-titjira tagħhom hi kkanċellata;
- ċ) it-titjira tagħhom hi mdewma.”

5 L-Artikolu 3 tal-imsemmi regolament, intitolat “Skop”, jipprevedi, fil-paragrafu 6 tiegħu:

“Dan ir-Regolament m’għandux jaffetwa d-drittijiet ta’ passigġieri taht id-Direttiva 90/314/KEE. Dan ir-Regolament m’għandux japplika f’kazijiet fejn package tour hu kkanċellat għal raġunijiet barra minn kancellazzjoni tat-titjira.”

6 L-Artikolu 5 ta’ dan l-istess regolament, intitolat “Kancellazzjoni”, jipprevedi, fil-paragrafu 1 tiegħu:

“1. Fil-każ ta’ kancellazzjoni ta’ titjira, il-passigġieri in kwistjoni għandhom:

- a) jiġu offruti assistenza mil-trasportatur ta’ l-ajru li jopera skond l-Artikolu 8; u
- b) jiġu offruti assistenza mil-trasportatur ta’ l-ajru li jopera skond l-Artikolu 9(1)(a) u 9(2), kif ukoll, fil-każ ta’ għemil ta’ rotta differenti meta l-ħin tat-tluq raġonevolment mistenni tat-titjira ġdida hu mill-inqas il-ġurnata wara t-tluq kif kien ipplanat għat-titjira kkanċellata, l-assistenza speċifikata fl-Artikolu 9(1)(b) u 9(1)(ċ); u
- ċ) jkollhom id-dritt għal kumpens mil-trasportatur ta’ l-ajru li jopera skond l-Artikolu 7, kemm-il darba:
 - i) huma informati bil-kanċellazzjoni mill-inqas ġimgħatejn qabel il-ħin tat-tluq skedat; jew
 - ii) huma informati bil-kanċellazzjoni bejn ġimgħatejn u sebat ijiem qabel il-ħin tat-tluq skedat u huma offruti rotta differenti, li thallihom jitolqu mhux aktar minn sagħtejn qabel il-ħin tat-tluq skedat u jaslu fid-destinazzjoni finali tagħhom inqas minn erba’ sigħat wara l-ħin tal-wasla skedat; jew
 - iii) huma informati bil-kanċellazzjoni inqas minn sebat ijiem qabel il-ħin tat-tluq skedat u huma offruti rotta differenti, li thallihom jitolqu mhux aktar minn siegħa qabel il-ħin tat-tluq skedat u jaslu fid-destinazzjoni finali tagħhom inqas minn sagħtejn wara l-ħin tal-wasla skedat.”

7 L-Artikolu 8 tar-Regolament Nru 261/2004, intitolat “Dritt għar-rimbors jew rotta differenti”, jipprovdi, fil-paragrafi 1 u 2 tiegħu:

“1. Fejn referenza hi magħmula għal dan l-Artikolu, passigġieri għandhom jiġu offruti l-għażla bejn:

- a) – rimbors fi żmien sebat ijiem, permezz tal-mezzi previsti fl-Artikolu 7(3), tal-prezz sħiħ tal-biljett bil-prezz b’liema gie mixtri, għall-parti jew partijiet tal-vjaġġ li ma ġewx magħmulin, u għall-parti jew partijiet li diġá ġew magħmulin jekk it-titjira m’għadhiex qed taqdi kwalunkwe skop fir-rigward tal-pjan ta’ vjaġġ oriġinali tal-passigġier, flimkien ma’, meta rilevanti,
 - titjira lura għall-ewwel punt ta’ tluq, ma’ l-ewwel opportunità;
- b) rotta differenti, taht kondizzjonijiet tat-trasport paragonabbli, għad-destinazzjoni finali tagħhom ma’ l-ewwel opportunità; jew
- ċ) rotta differenti, taht kondizzjonijiet tat-trasport paragonabbli, għad-destinazzjoni finali tagħhom f’dara aktar tard skond il-konvenjenza tal-passigġier, soġġett għall-postijiet li qegħdin għad-dispożizzjoni.

2. Il-paragrafu 1(a) għandu japplika wkoll għal passigġieri li t-titjiriet tagħhom jiffurmaw parti minn package, hliet għad-dritt għal rimbors fejn dan id-dritt iqum taht id-Direttiva 90/314/KEE.”

Id-Direttiva 90/314

8 Il-premessa 21 tad-Direttiva 90/314 tipprovdi:

“Billi kemm il-konsumatur kif ukoll l-industrija tal-vjaġġi kollux kompriż għandhom jibbenefikaw jekk l-organizzaturi u/jew il-bejjiegha kellhom jitqiegħdu taht obbligazzjoni li jipprovdu xiehda bizżejjed ta’ garanzija fil-każ ta’ falliment”.

9 L-Artikolu 1 ta’ din id-direttiva jipprovdi:

“L-għan ta’ din id-Direttiva huwa l-approssimazzjoni tal-liġijiet, ir-regolamenti u d-dispożizzjonijiet amministrattivi ta’ l-Istati Membri relatati ma’ pakketti mibjugħa jew offruti għall-bejgħ fit-territorju tal-Komunità.”

10 L-Artikolu 4(6) tad-direttiva msemija jipprovdi:

“Jekk il-konsumatur jirtira mill-kuntratt skond il-paragrafu 5, jew jekk, għal xi raġuni tkun xi tkun, hliet waħda li tkun tort tal-konsumatur, l-organizzatur iħassar il-pakkett qabel id-data tat-tluq, il-konsumatur għandu jkollu d-dritt:

a) li jew jiehu pakkett ieħor minflok ta’ l-istess kwalità jew kwalità oġhla meta l-organizzatur u/jew il-bejjiegh ikun jista’ joffrilu sostitut bhal dan. Jekk il-pakkett tas-sostituzzjoni li jingħata jkun ta’ kwalità aktar baxxa, l-organizzatur għandu jagħti lura d-differenza fil-prezz lill-konsumatur;

b) jew li jithallas lura malajr kemm jista’ jkun s-somom kollha li jkun hallas skond il-kuntratt.

[...]”

11 Abbazi tal-Artikolu 5(1) ta’ din l-istess direttiva:

“L-Istati Membri għandhom jieħdu l-passi meħtieġa biex jiżguraw li l-organizzatur u/jew il-parti kontraenti li qed tbiġh ikunu responsabbli mal-konsumatur għat-thaddim approprjat ta’ l-obbligazzjonijiet li joħorġu mill-kuntratt, irrISPETTIVAMENT minn jekk dawn l-obbligazzjonijiet għandhomx jitwettqu minn dak l-organizzatur u/jew bejjiegh jew minn xi fornituri oħra tas-servizzi mingħajr preġudizzju għad-dritt ta’ l-organizzatur u/jew tal-bejjiegh li jduru fuq daww il-fornituri l-oħra tas-servizzi.”

12 L-Artikolu 7 tad-Direttiva 90/314 jipprovdi:

“L-organizzatur u/jew il-bejjiegh li jkun parti kontraenti għandu jipprovdi xiehda bizżejjed ta’ sigurtà għar-rifużjoni tal-flus li jkunu thallsu u għar-ripatrijazzjoni tal-konsumatur fil-każ ta’ xi falliment.”

Il-liġi tal-Pajjiżi l-Baxxi

13 Id-Direttiva 90/314 giet trasposta fil-liġi tal-Pajjiżi l-Baxxi permezz tat-Titolu 7A, intitolat “Kuntratt tal-ivvjaġġar”, tal-Ktieb 7 tal-Burgerlijk Wetboek (il-Kodiċi Ċivili).

- 14 L-Artikolu 7:504(3) tal-Kodiċi Ċivili jippermetti lil passigġier, f'każ ta' terminazzjoni ta' kuntratt tal-ivvjaġġar mill-operatur tal-vjaġġi, li jitolbu, b'mod partikolari, ir-rimbors tal-ispejjeż tal-biljetti tal-ajru.
- 15 L-Artikolu 7:512(1) tal-kodiċi msemmi jipprovdi l-obbligu għal organizzatur tal-vjaġġi li jieħu l-passi meħtieġa minn qabel biex jiżgura li, jekk ma jkunx jista' jkompli jissodisfa l-obbligi tiegħu lejn il-vjaġġatur fil-każ ta' insolvenza finanzjarja, dawn jittieħdu minn parti terza jew li l-prezz tal-vjaġġ jiġi rimborsat.

It-tilwima fil-kawża prinċipali u d-domandi preliminari

- 16 Aegean Airlines, kumpannija stabbilita fil-Greċja, ikkonkludiet kuntratt ta' nolegġ ma' G. S. Charter Aviation Services Ltd ("G. S. Charter"), kumpannija stabbilita f'Ċipru, li abbażi tiegħu hija kellha tpoġġi ċertu numru ta' postijiet għad-dispożizzjoni ta' din tal-aħħar, suġġett għall-ħlas ta' prezz ta' nolegġ. Sussegwentement, G. S. Charter reġgħet bieġhet dawn il-postijiet lil partijiet terzi, fosthom, b'mod partikolari, lil Hellas Travel BV (iktar 'il quddiem "Hellas"), aġenzija tal-ivvjaġġar stabbilita fil-Pajjiżi l-Baxxi.
- 17 G. S. Charter u Hellas ikkonkludew ftehim li abbażi tiegħu, mill-1 ta' Mejju sal-24 ta' Settembru 2015, kellha tiġi operata titjira bir-ritorn bejn Eelde (il-Pajjiżi l-Baxxi) u Korfu (il-Greċja) kull nhar ta' Ġimgħa, kellu jithallas depożitu lil Aegean Airlines u l-ħlas tat-titjira tar-ritorn, skedata għal nhar il-Ġimgħa segwenti, kellu jithallas kull nhar ta' Tnejn.
- 18 Fid-19 ta' Marzu 2015, HQ *et* irriżervaw titjiriet bir-ritorn bejn Eelde u Korfu mingħand Hellas. Dawn it-titjiriet kienu jiffurmaw parti minn "vjaġġ kollox kompriż" fis-sens tad-Direttiva 90/314, li l-prezz tagħha thallas lil Hellas.
- 19 HQ *et* irċevew biljetti elettronici bil-logo ta' Aegean Airlines għal dawn it-titjiriet previsti fis-17 u fl-24 ta' Lulju 2015, kif ukoll dokumenti li jsemmu lil Hellas bħala n-nollegġatur.
- 20 Hekk kif jirriżulta mid-digriet tar-rinviju, f'tit jiem qabel id-data tat-tluq miftiehma, Hellas baġtet ittra kif ukoll email lil HQ *et* fejn informathom li, kemm minħabba t-tnaqqis fin-numru ta' riżervazzjonijiet kif ukoll minħabba l-kancellazzjonijiet ta' riżervazzjonijiet eżistenti, dovuti għall-"incertezzi fir-rigward tas-sitwazzjoni fil-Greċja" f'dak iż-żmien, din kienet obligata li tikkancella t-titjiriet miftiehma ma' Aegean Airlines, wara li din tal-aħħar iddecidiet, minħabba l-impossibbiltà li tikseb il-prezz iffissat minn qabel ma' Hellas, li ma toperax iktar titjiriet lejn u minn Korfu mis-17 ta' Lulju 2015. F'dawn iċ-ċirkustanzi, Hellas habbret lil HQ *et* li l-pakkett tal-ivvjaġġar tagħhom kien ġie kkanċellat.
- 21 Fit-3 ta' Awwissu 2016, Hellas ġiet iddikjarata falluta. Din ma rimborsatx il-prezz tal-biljetti tal-ajru lil HQ *et*.
- 22 HQ *et* adixxew lir-Rechtbank Noord-Nederland (il-Qorti ta' Noord-Nederland) sabiex Aegean Airlines tiġi kkundannata thallashom kumpens għall-kancellazzjoni tat-titjira tas-17 ta' Lulju 2015 kif ukoll biex tirrimborsalhom il-biljetti relatati magħha, rispettivament abbażi, minn naħa, tal-Artikolu 5(1)(c) tar-Regolament Nru 261/2004 u, min-naħa l-oħra, tal-Artikolu 8(1)(a) ta' dak ir-Regolament.
- 23 B'mod prinċipali, Aegean Airlines ikkontestat l-applikabbiltà tar-Regolament Nru 261/2004, b'mod partikolari fir-rigward tal-Artikolu 3(6) tiegħu.
- 24 Madankollu, permezz ta' decizjoni interlokutorja tal-14 ta' Novembru 2017, ir-Rechtbank Noord-Nederland (il-Qorti ta' Noord-Nederland) irrifjutat din ir-raġuni ta' difiża minħabba li l-applikabbiltà tar-Regolament Nru 261/2004 favur il-passigġieri li għandhom vjaġġ kollox kompriż hija eskluża biss, taħt dik id-dispożizzjoni, jekk l-annullament imur lil hinn mill-kontroll

tat-trasportatur bl-ajru kemm li jopera jew le t-titjira jew it-titjiriet li jiffurmaw parti minn dak il-vjaġġ, filwaqt li dan ma huwiex il-każ hawnhekk. Fil-fatt, dik il-qorti qieset, minn naħa, li d-deċiżjoni li tiġi kkanċellata t-titjira kienet ittiehdet minn Aegean Airlines, li kjarment kienet biss lesta li ttir jekk Hellas thallasha minn qabel il-prezz iffissat għaliha, u, min-naħa l-oħra, li ma kienx sostnut u lanqas ipprovat li Hellas kienet ħabbret il-kanċellazzjoni tal-vjaġġ kollox kompriż għal raġunijiet differenti minn din id-deċiżjoni ta' Aegean Airlines.

- 25 Għaldaqstant, skont ir-Regolament Nru 261/2004, HQ *et* irċevew kumpens b'rata fissa mingħand Aegean Airlines minħabba l-kanċellazzjoni tat-titjira inkwistjoni. Min-naħa l-oħra, din il-qorti ma ħaditx deċiżjoni dwar it-talba intiza għar-rimbors tal-biljetti tal-ajru.
- 26 F'dan il-każ, Aegean Airlines osservat, sussidjarjament, li, peress dan il-każ kien jinvolvi vjaġġ kollox kompriż, mill-Artikolu 8(2) tar-Regolament Nru 261/2004 kien jirriżulta li hija ma hijiex obbligata tirrimborsa lil HQ *et* l-ammont li dawn kienu ħallsu lil Hellas għax-xiri tal-biljetti tal-ajru tagħhom.
- 27 F'dawn iċ-ċirkustanzi, ir-Rechtbank Noord-Nederland (il-Qorti ta' Noord-Nederland, il-Pajjiżi l-Baxxi) ddeċidiet li tissospendi l-proċeduri quddiemha u li tagħmel lill-Qorti tal-Ġustizzja d-domandi preliminari segwenti:

“1) L-Artikolu 8(2) tar-Regolament (KE) Nru 261/2004 għandu jiġi interpretat fis-sens li passigġier li, skont id-Direttiva 90/[314]/KEE dwar il-vjaġġi kollox kompriż (trasposta fid-dritt nazzjonali), għandu d-dritt jirrikorri għand l-organizzatur tal-vjaġġ tiegħu sabiex jikseb rimbors tal-biljett tiegħu, ma jkunx jista' iktar jitlob rimbors mingħand it-trasportatur bl-ajru?

2) F'każ ta' risposta pożittiva għall-ewwel domanda, passigġier jista' madankollu jitlob mingħand it-trasportatur bl-ajru r-rimbors tal-biljett tiegħu jekk ikun verosimili li l-organizzatur tal-vjaġġ, f'każ li dan jinstab responsabbli, ikun finanzjarjament inkapaċi li jirrimborsa l-biljett u li l-organizzatur tal-vjaġġi ma jkun adotta l-ebda miżura ta' garanzija sabiex jiggarantixxi r-rimbors?”

Fuq id-domandi preliminari

- 28 Fiż-żewġ mistoqsijiet tagħha, li għandhom jiġu eżaminati flimkien, il-qorti tar-rinviju essenzjalment tistaqsi jekk l-Artikolu 8(2) tar-Regolament Nru 261/2004 għandux jiġi interpretat fis-sens li passigġier li għandu, skont id-Direttiva 90/314, id-dritt li jikkuntattja lill-organizzatur tal-vjaġġi tiegħu sabiex jikseb ir-rimbors tal-biljett tal-ajru tiegħu, ma għandux iktar, għalhekk, il-possibbiltà li jitlob ir-rimbors ta' dak il-biljett mingħand it-trasportatur tal-ajru abbażi ta' dak ir-regolament, inkluż meta l-organizzatur tal-vjaġġi ma jkunx jista' finanzjarjament iħallas lura l-biljett u ma jkun ha l-ebda miżura biex jiżgura dan.
- 29 Fir-rigward tal-kwistjoni dwar jekk il-passigġieri, li għandhom id-dritt li jikkuntattjaw lill-organizzatur tal-vjaġġi tagħhom biex jiksbu r-rimbors tal-biljetti tal-ajru tagħhom, għandhomx il-possibbiltà li jitolbu wkoll ir-rimbors tal-biljetti tagħhom mingħand it-trasportatur tal-ajru, għandu jittqies, qabel kollox, li, skont l-Artikolu 8(1)(a) tar-Regolament Nru 261/2004, moqri flimkien mal-Artikolu 5(1)(a) ta' dak ir-regolament, huwa t-trasportatur tal-ajru, f'każ ta' kanċellazzjoni ta' titjira, li għandu joffri assistenza lill-passigġieri affettwati li tikkonsisti fil-proposta, b'mod partikolari, tar-rimbors tal-biljett tagħhom (ara s-sentenza tat-12 ta' Settembru 2018, Harms, C-601/17, EU:C:2018:702, punt 12).
- 30 Min-naħa l-oħra, l-Artikolu 8(2) tal-imsemmi regolament jgħid li d-dritt għar-rimbors tal-biljett japplika wkoll għall-passigġieri li t-titjira tagħhom tkun tiffirma parti minn vjaġġ kollox kompriż, ħlief meta tali dritt ikun jirriżulta mid-Direttiva 90/314.

- 31 Minn dan il-kliem ċar tal-Artikolu 8(2) jirriżulta li s-sempliċi eżistenza ta' dritt għal rimbors, li jirriżulta mid-Direttiva 90/314, hija biżżejjed biex teskludi l-possibbiltà li passiġġier, li t-titjira tiegħu tkun tiffirma parti minn vjaġġ kollox kompriż, jista' jitlob rimbors tal-biljett tiegħu, abbażi tar-Regolament Nru 261/2004, mingħand it-trasportatur tal-ajru li jopera.
- 32 Din l-interpretazzjoni hija kkorroborata mill-ħidma preparatorja tar-Regolament Nru 261/2004. Fil-fatt, hekk kif ġie rrilevat mill-Avukat Ġenerali fil-punti 43 u 44 tal-konklużjonijiet tiegħu, minn dawk ix-xogħlijiet preparatorji jirriżulta li, għalkemm il-leġiżlatur tal-Unjoni ma xtaqx jeskludi kompletament lill-passiġġieri li t-titjira tagħhom tiffirma parti minn vjaġġ kollox kompriż mill-kamp ta' applikazzjoni ta' dak ir-regolament, madankollu, dan ried iżomm fir-rigward tagħhom l-effetti tas-sistema li kienet meqjusa bħala protettiva biżżejjed li kienet ġiet stabbilita precedentement mid-Direttiva 90/314.
- 33 F'dan ir-rigward, hekk kif jirriżulta mill-Artikolu 3(6) tar-Regolament Nru 261/2004, l-imsemmi regolament ma jippreġudikax id-drittijiet li l-passiġġieri, li xtraw vjaġġ kollox kompriż, jingħataw minn dik id-direttiva.
- 34 L-Artikolu 8(2) tar-Regolament Nru 261/2004 għalhekk jimplika li d-drittijiet għar-rimbors tal-biljett, abbażi ta' dan ir-regolament u tad-Direttiva 90/314 rispettivament, ma jistgħux japplikaw flimkien, peress li akkumulazzjoni bħal din, u hekk kif jirrileva l-Avukat Ġenerali fil-punt 64 tal-konklużjonijiet tiegħu, hija qabel kollox tali li twassal għal protezzjoni żejda mhux iġġustifikata tal-passiġġier ikkonċernat, u dan għad-detriment tat-trasportatur tal-ajru li jopera, fejn dan tal-aħħar effettivament jirriskja, f'dan il-każ, li jkollu jerfa' parzjalment ir-responsabbiltà tal-organizzatur tal-vjaġġi fir-rigward tal-klijenti tiegħu, skont il-kuntratt li dan ikkonkluda ma' dawn tal-aħħar.
- 35 Mill-kunsiderazzjonijiet precedenti jirriżulta li l-passiġġieri li, skont id-Direttiva 90/314, għandhom id-dritt li jikkuntattjaw lill-organizzatur tal-vjaġġi tagħhom sabiex jiksbu r-rimbors tal-biljetti tal-ajru tagħhom, ma għandhomx il-possibbiltà li jitolbu rimbors mingħand it-trasportatur tal-ajru, abbażi tar-Regolament Nru 261/2004.
- 36 Din il-konklużjoni tapplika wkoll fil-każ li l-organizzatur tal-vjaġġi jkun jinsab fl-inkapaċità finanzjarja li jwettaq ir-rimbors tal-biljett u ma jkun ha ebda miżura biex jiggarantixxi dan ir-rimbors.
- 37 Fid-dawl tal-kliem ċar tal-Artikolu 8(2) tar-Regolament Nru 261/2004, huwa effettivament irrilevanti jekk l-organizzatur tal-vjaġġi huwiex finanzjarjament inkapaċi li jwettaq ir-rimbors tal-biljett, jekk hax jew le miżura sabiex jiżgura tali rimbors, jew jekk dawn iċ-ċirkustanzi jipperikolawx it-twettiq tal-obbligu tiegħu li jirrimborsa lill-passiġġieri kkonċernati.
- 38 Tali interpretazzjoni tal-Artikolu 8(2) tar-Regolament Nru 261/2004 ma ġietx invalidata mill-għan prinċipali mfittex mir-regolament li huwa, kif jidher ċar mill-premessa 1 tiegħu, li jiġi żgurat livell għoli ta' protezzjoni għall-passiġġieri.
- 39 Fil-fatt, hekk kif jirriżulta mill-punt 32 ta' din is-sentenza, il-leġiżlatur tal-Unjoni ha preċiżament inkunsiderazzjoni s-sistema ta' protezzjoni suffiċjenti li kienet ġiet stabbilita precedentement mid-Direttiva 90/314.
- 40 B'mod partikolari, l-Artikolu 7 ta' dik id-direttiva, moqri fid-dawl tal-premessa 21 tagħha, jipprovdi, b'mod partikolari, li l-organizzatur tal-vjaġġi għandu jipprovdi garanziji suffiċjenti li jkun xierqa sabiex jiżguraw, fil-każ ta' insolvenza jew ta' falliment, ir-rimbors tal-fondi ddepożitati.
- 41 Il-Qorti tal-Ġustizzja ddecidiet li l-Artikolu 7 tad-Direttiva 90/314 jinvolvi l-obbligu li l-vjaġġaturi kollox kompriż jingħataw dritt għall-garanziji ta' rimbors tal-fondi ddepożitati fil-każ ta' falliment tal-organizzatur tal-vjaġġi u li din il-garanzija hija maħsuba preċiżament biex tipproteġi

lill-konsumaturi kontra l-konsegwenzi tal-falliment, irrispettivament mill-kawzi tagħhom (ara, f'dan is-sens, is-sentenza tal-15 ta' Ġunju 1999, *Rechberger et*, C-140/97, EU:C:1999:306, punt 74, kif ukoll id-digriet tas-16 ta' Jannar 2014, *Bardacs et*, C-430/13, EU:C:2014:32, punt 35).

- 42 Barra minn hekk, il-Qorti tal-Ġustizzja sostniet li leġislazzjoni nazzjonali tittrasponi b'mod korrett l-obbligi stabbiliti f'dik id-dispożizzjoni biss jekk, ikunu xi jkunu l-metodi tagħha, din ikollha bħala riżultat li tiżgura li l-passiġġieri jiġu effettivament irrimborsati għall-fondi kollha li jkunu ddepożitaw f'każ ta' insolvenza tal-organizzatur tal-vjaġġi (ara, f'dan is-sens, is-sentenza tal-15 ta' Ġunju 1999, *Rechberger et*, C-140/97, EU:C:1999:306, punt 64, kif ukoll id-digriet tas-16 ta' Jannar 2014, *Bardacs et*, C-430/13, EU:C:2014:32, punt 38).
- 43 Fin-nuqqas ta' dan, hekk kif jirriżulta minn ġurisprudenza kostanti tal-Qorti tal-Ġustizzja, il-vjaġġatur ikkonċernat jibbenefika, f'kull każ, mill-fakultà li jippreżenta rikors għad-danni kontra l-Istat Membru kkonċernat għad-danni kkawżati lilu minn ksur tal-liġi tal-Unjoni (ara, f'dan is-sens, is-sentenza tal-25 ta' Novembru 2010, *Fuß*, C-429/09, EU:C:2010:717, punti 45 sa 48 u l-ġurisprudenza ċċitata).
- 44 Fid-dawl tal-kunsiderazzjonijiet preċedenti kollha, ir-risposta għad-domandi magħmula għandha tkun li l-Artikolu 8(2) tar-Regolament Nru 261/2004 għandu jiġi interpretat fis-sens li passiġġier li għandu, skont id-Direttiva 90/314, id-dritt li jikkuntattja lill-organizzatur tal-vjaġġi tiegħu sabiex jikseb ir-rimbors tal-biljett tal-ajru tiegħu, ma għandux iktar, għalhekk, il-possibbiltà li jitlob ir-rimbors ta' dak il-biljett mingħand it-trasportatur tal-ajru abbażi ta' dak ir-regolament, inkluż meta l-organizzatur tal-vjaġġi ma jkunx jista' finanzjarjament jirrimborsa l-biljett u ma jkun ha l-ebda miżura biex jiżgura dan.

Fuq l-ispejjeż

- 45 Peress li l-proċedura għandha, fir-rigward tal-partijiet fil-kawża prinċipali, in-natura ta' kwistjoni mqajma quddiem il-qorti tar-rinviju, hija din il-qorti li tiddeciedi fuq l-ispejjeż. L-ispejjeż sostnuti għas-sottomissjoni tal-osservazzjonijiet lill-Qorti tal-Ġustizzja, barra dawk tal-imsemmija partijiet, ma jistgħux jithallsu lura.

Għal dawn il-motivi, il-Qorti tal-Ġustizzja (It-Tmien Awla) taqta' u tiddeciedi:

L-Artikolu 8(2) tar-Regolament (KE) Nru 261/2004 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tal-11 ta' Frar 2004 li jistabbilixxi regoli komuni dwar il-kumpens u l-assistenza għal passiġġieri fil-każ li ma jithallewx jitiġħu u ta' kancellazzjoni jew dewmien twil ta' titjiriet, u li li jhassar ir-Regolament (KEE) Nru 295/91, għandu jiġi interpretat fis-sens li passiġġier li għandu, skont id-Direttiva tal-Kunsill 90/314/KEE tat-13 ta' Ġunju 1990 dwar il-vjaġġi kollox kompriż (package travel), il-vaganzi kollox kompriż u t-tours kollox kompriż, id-dritt li jikkuntattja lill-organizzatur tal-vjaġġi tiegħu sabiex jikseb ir-rimbors tal-biljett tal-ajru tiegħu, ma għandux iktar, għalhekk, il-possibbiltà li jitlob ir-rimbors ta' dak il-biljett mingħand it-trasportatur tal-ajru abbażi ta' dak ir-regolament, inkluż meta l-organizzatur tal-vjaġġi ma jkunx jista' finanzjarjament jirrimborsa l-biljett u ma jkun ha l-ebda miżura biex jiżgura dan.

Firem